

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Stranac

Dario Džamonja

Ponekad ... tako uhvatim svoj ispitivački pogled u ogledalu: vidim, ne samo jednog nego potpuno nepoznatog čovjeka, već, uz to, i krajnje nesimpatičnog, kako zuri u mene.

Pokušavam da u tim crtama lica pronađem nešto svoje, pokušavam da prepoznam neki lik i pešat, nešto po čemu bih morao znati da sam to baš ja, a ne neko drugi... ali, uzalud.

Ja se onda osmijehnem ... stranac u ogledalu mi uzvraća osmijeh, ali, jasno vidim, da to nije moj osmijeh, vidim samo da su se njegove usne razvukle, mišići njegovog lica oponašaju moje, a oči su ostale tuđe.

Ili: namigujem tom liku u ogledalu, namigujem mu povjerljivo, kao što to i inače rade ljudi koji dijele neku zajedničku tajnu. On mi uzvraća mig, ali pri tome mu se na licu ne vidi ništa, nikakav znak da je i on upućen u ono što ja znam, usne i dalje stoje čvrsto stisnute u jednu tanku crtu otpora i neshvatanja, i ja uvidam a je moj trud uzaludan, da se obračunam krivom čovjeku.

Dalje, pokušam da se osmijehnem i da mu namignem u isti čas, ali tada obično neko uđe u sobu, lift ili u, klozet u kafanu, i ja brzo odvrćem pogled od ogledala i počinjem da se pipam po džepovima kao da tražim sitniš ili kao da provjeravam jesam li ponio ličnu kartu sa sobom, ili vadim kutiju cigareta iz džepa...

Sjećam se dana kada sam se vratio sa sahrane svoga oca i stao pred ogledalo. U duši mi je vladala pometnja, neka tanka, čelična sonda bola bila mi je provučena kroz grkljan i grebala me pri svakom udisanju i izdisanju, u svakom mišiću tijela osjećao sam neke zapretene, besmislene pokrete, koji su htjeli van, a ja sam ih sprečavao.

Stajao sam pred ovalnim ogledalom u sobi i iz njega me je gledalo blijedo lice uokvireno dugom smećom kosom, lice koje ničim nije odražavalo moje stanje, koje nije imalo nikakve veze s onim što se meni dešavalo, lice bešćutno nezainteresovano...

Jedva sam nakupio pljuvačku u suhim ustima i pljunuo tog stranca naspram mene i tek tad je on reagovao, iznenadio se, usuknuo, pogledao me s gađenjem i s mržnjom, sa željom da mi vrati istom mjerom, da me udari...

U zbirci pripovjedaka Milorada Pavića Ruski hrt, ima priča o jednoj djevojci, komunističkoj aktivistkinji, koja je uhapšena i odvedena u logor na Banjici i koja policiji nije ništa htjela da oda, nijedan podatak o svojoj organizaciji, nijedan podatak o sebi, pa čak ni ime...

Kada su je vodili na strijeljanje, upitali su je da li hoće da umre bezimena ili da ipak bude sahranjena pod svojim imenom, a ona je tada, kao svoje ime, rekla ilegalna imena jedne druge djevojke i mladića iz svoje grupe...

U spiskove strijeljanih uvedeno je to ime, a krvnici su obustavili potragu za onim mladićem i djevojkom...

Često se pitam, u predahu između dva sna ili u trenutku dok čekam zeleno svjetlo na semaforu i imam osjećaj da sam taj isti trenutak već nekad preživio, ko je bio taj čovjek koji je umro umjesto mene, koji je u trenutku umiranja uzeo moje ime i na taj način me zaštitio, omogućio mi da bezbjedno i mirno živim i radim?

Je li se pokajao zbog toga? I je li to onaj stranac, koji me, nekad bešćutno, a nekad s mržnjom, gledao iz ogledala?

Htio bih da mu kažem da krivica nije do mene, da nema pravo da se ljuti, jer, ovaj život koji vodim, stvar je njegovog izbora i odluke.

Published with permission of Dario Džamonja's family – From PTICA NA ŽICI (Buybook, Sarajevo, 2002)

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.